

STORTINGET

Innst. 290 L

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 67 L (2021–2022)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i forsvarsloven mv. (ny erstatningsord- ning for vernepliktige inne til førstegangstjeneste)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Forsvarsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til en ny bestemmelse i lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) om erstatning for vernepliktige inne til førstegangstjeneste.

Vernepliktige inne til førstegangstjeneste er i dag omfattet av flere erstatnings- og forsikringsordninger. Av disse er det kun lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskade- og forsikringsloven (yrkesskade- og forsikringsloven) som sikrer dekning for skadelidtes hele og fulle tap. I noen situasjoner har man sett at førstegangstjenestegjørende som har skadet seg under tjenesten ikke har oppfylt kravet om at skaden må skje «i arbeid» i yrkesskade- og forsikringsloven § 10, eller at skaden ikke regnes for å være en yrkesskade etter samme lovs § 11. For å sikre at førstegangstjenestegjørende ikke blir stående med store økonomiske tap etter å ha skadet seg under tjenesten, foreslår departementet en ny erstatningsbestemmelse i forsvarsloven § 33 a.

Den foreslåtte bestemmelsen skal gi vernepliktige inne til førstegangstjeneste erstatningsdekning for skader som har oppstått under aktivitet innenfor forlegning, leirområde og tilsvarende, tjenestereiser, reise i

forbindelse med velferdspermisjon klasse A, frie permisjonsreiser og innkallings- og dimisjonsreiser og frivillige kurs, opplæring og aktiviteter som arrangeres eller betales av Forsvaret.

Av lovforslaget fremgår det at erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskade- og forsikringsloven. Ordningen skal administreres av Statens pensjonskasse.

I tillegg til en ny bestemmelse i forsvarsloven § 33 a, foreslår departementet en endring i forsvarsloven § 64. Departementet har foreslått at § 33 a tilføyes i § 64, som sier at forvaltningslovens regler om saksbehandling, klage og omgjøring av enkeltvedtak ikke gjelder.

1.2 Bakgrunnen for lovforslaget

1.2.1 NY REGEL OM ERSTATNING FOR VERNE- PLIKTIGE INNE TIL FØRSTEGANGSTJE- NESTE

Det eksisterer i dag flere erstatningsordninger som kan gi vernepliktige inne til førstegangstjeneste erstatning dersom de skader seg. Disse fremgår av forsvarsloven, lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) og yrkesskade- og forsikringsloven. I tillegg er det gitt utfyllende regler om erstatning i forskrift 16. juni 2017 nr. 779 om verneplikt og heimevernstjeneste (vernepliktsforskriften).

I enkeltsaker har man sett at førstegangstjenestegjørende som har skadet seg i løpet av tjenestetiden, har fått avslag på krav om erstatning etter yrkesskade- og forsikringsloven. Dette har vært tilfellet for skader påført på fritiden, typisk på velferdsarrangementer i regi av Forsvaret, da disse ikke regnes for å ha skjedd «i ar-

beid» og dermed faller utenfor lovens dekningsområde, jf. yrkesskedeforsikringsloven § 10.

Ombudsmannen for Forsvaret har i sin årsberetning for 2019, Dokument 5 (2019–2020), s. 13 gitt uttrykk for at dagens erstatningsordninger ikke gir et tilstrekkelig vern for de vernepliktige når disse påføres skader på fritiden, mens de er inne til førstegangstjeneste:

«Behandling av enkeltsaker, blant annet gjennom Statens Pensjonskasse, viser at det ikke er gitt at en vernepliktig får skadeserstatning dersom dette ikke har skjedd innenfor tjenestetiden. For eksempel ved velferdsarrangementer mv. Prinsippet må være at når du er inne til førstegangstjenesten, skal du være forsikret hele døgnet gjennom hele tjenesteperioden. Nemnda forutsetter at dette løses.»

Også Forsvaret og Tillitsvalgtordningen for Forsvaret (TVO) har reist spørsmål ved om dagens erstatningsdekning er god nok.

1.3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget vil medføre økte utbetalinger til erstatningsberettigede som etter dagens regelverk har et begrenset erstatningsvern. Hvor høye utbetalinger det vil være snakk om er vanskelig å beregne, men på bakgrunn av tallene for årene 2018, 2019 og 2020 har Statens pensjonskasse forsiktig anslått at de økte utbetalingene ville ligget i størrelsesorden 5–10 mill. kroner per år. Ettersom den foreslåtte regelen ikke vil gjelde alle skader som oppstår mens den førstegangstjenestegjørende er i tjeneste, er det antatt at de økte utbetalingene vil bli mindre enn 5–10 mill. kroner per år. Utgiftene vil dekkes innenfor Forsvarets gjeldende budsjetterammer, kap. 1720 post 1 Driftsutgifter. Det foreslås i første omgang at dette løses ved at Forsvaret gir SPK en belastningsfullmakt. Etter noen år, når det foreligger et forsvarlig grunnlag for prisfastsettelse, foreslås å øke premien som Forsvaret betaler til Statens pensjonskasse for dekning etter yrkesskedeforsikringen.

Det er ikke antatt at endringen vil medføre noen særskilt merbelastning for Statens pensjonskasse, all den tid de allerede behandler erstatningskrav fra vernepliktige etter forsvarsloven § 33 og yrkesskedeforsikringsloven. Forsvarsdepartementet antar derfor at endringen ikke vil få administrative konsekvenser.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd

Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til de foreslåtte endringene i forsvarsloven mv. (ny erstatningsordning for vernepliktige inne til førstegangstjeneste).

Komiteen viser til at det foreslås en ny erstatningsbestemmelse i forsvarsloven § 33 a for å sikre at de som er inne til førstegangstjeneste, ikke blir stående med store økonomiske tap dersom de skader seg under tjenesten.

Komiteen viser til at det eksisterer flere erstatningsordninger som kan gi erstatning til vernepliktige inne til førstegangstjeneste, men at det kun er yrkesskedeforsikringsloven av 16. juni 1989 som sikrer dekning for skadelidtes hele og fulle tap. Komiteen viser til at bakgrunnen for de foreslåtte endringene er at man har sett at personer som har skadet seg under tiden de har vært inne til førstegangstjeneste, i enkelte tilfeller ikke har kommet inn under kravet i yrkesskedeforsikringsloven § 10 om at skaden må skje «i arbeid», eller at skaden ikke regnes for å være en yrkesskade etter samme lovs § 11. Komiteen merker seg at både Forsvaret, Ombudsmannen for Forsvaret og Tillitsvalgtordningen for Forsvaret har reist spørsmål ved om dagens erstatningsordning gir god nok dekning.

Komiteen understreker at prinsippet bør være at når en er inne til førstegangstjeneste, skal den vernepliktige være forsikret hele døgnet gjennom hele tjenestetiden.

Komiteen viser til at i tillegg til endringen i forsvarsloven § 33 a endres forsvarsloven § 64 for å klargjøre at forvaltningslovens regler om saksbehandling, klage og omgjøring ikke gjelder i saker etter den nye § 33 a. Komiteen merker seg at lovforslaget vil medføre økte utbetalinger i størrelsesorden 5–10 mill. kroner i året eller noe mindre enn det, og at utgiftene dekkes innenfor Forsvarets gjeldende budsjetterammer.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil uttrykke sin støtte til det fremlagte lovforslaget. Med de foreslåtte lovendringene vil erstatningsvernet til vernepliktige soldater i førstegangstjeneste bedres betraktelig. Disse medlemmer vil understreke at det påligger norske myndigheter et ansvar for at våre til enhver tid tjenestegjørende kvinner og menn ved skader beskyttes av gode erstatningsordninger uavhengig av skadens årsak. Disse medlemmer vil understreke at arbeidet med bedre erstatningsordninger for Forsvarets ansatte og soldater har vært viktig for Høyre, Venstre og Kristelig

Folkeparti, og viser til at de foreslåtte lovendringene ble sendt på høring av regjeringen Solberg i juli i fjor. Disse medlemmer mener det er positivt at saken nå er fremmet for Stortinget av regjeringen.

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i forsvarsloven mv. (ny erstatningsordning for vernepliktige inne til førstegangstjeneste)

I

I lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. gjøres følgende endringer:

Ny § 33 a skal lyde:

§ 33 a *Erstatning for vernepliktige inne til førstegangstjeneste*

Vernepliktige inne til førstegangstjeneste kan kreve erstatning fra Forsvaret for skade de blir påført under tjenesten dersom skaden har sammenheng med tjenesten og ikke dekkes etter yrkesskadeforsikringsloven.

En skade anses som påført under tjenesten når den har oppstått under

- a) aktiviteter innenfor forlegning, leirområde og tilsvarende
- b) tjenestereiser
- c) reiser i forbindelse med velferdspolis klasse A, frie permisjonsreiser og innkallings- og dimisjonsreiser
- d) frivillige kurs, opplæring og aktiviteter som arrangeres eller betales av Forsvaret.

Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15 gjelder tilsvarende.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder om vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

§ 64 første ledd skal lyde:

Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ikke behandlingen av saker etter §§ 6 til 31 og §§ 33 a, 34, 49, 52 og 55.

II

I lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring skal lovens tittel lyde:

Lov om yrkesskadeforsikring (yrkesskadeforsikringsloven)

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 10. mai 2022

Ine Eriksen Søreide

leder

Dag-Inge Ulstein

ordfører

